

הכנסת העשרים וחמש

יוזמים : חברי הכנסת
יואב סגלוביץ'
רון כץ
טטיאנה מזרסקי
דבי ביטון
ולדימיר בליאק
קארין אלהרר
מירב בן ארי

2718/25/פ

הצעת חוק טיפול בכתות פוגעניות, התשפ"ג–2023

הגדרות 1. בחוק זה –

"כת פוגענית" – חבר בני אדם, מואגד או בלתי מואגד, המתלכדים סביב אדם או רעיון, באופן שמתקיים ניצול יחסי תלות, מרות או מצוקה נפשית של אחד או יותר מהחברים על ידי שימוש בשיטות של שליטה בתהליכי החשיבה ובדפוסים ההתנהגות, ופועל בתבנית מאורגנת, שיטתית ומתמשכת תוך עבירת עבירות שלפי דיני ישראל הן מסוג פשע או עבירות מין או אלימות חמורה כאמור בחוק זכויות נפגעי עבירה, התשס"א–2001¹;

"השר" – שר הרווחה והשירותים החברתיים.

"ריבוי נישואין" – כמשמעותו בסעיף 176 לחוק העונשין, התשל"ז–1977².

ראש כת פוגענית 2. העומד בראש כת פוגענית או אדם המנהל או המארגן את הפעילות בכת פוגענית, דינו – מאסר עשר שנים.

¹ ס"ח התשס"א, עמ' 183.
² ס"ח התשל"ז, עמ' 226.

3. חילוט רכוש . הורשע אדם בעבירה לפי סעיף 2, יצווה בית המשפט, אלא אם כן סבר שלא לעשות כן מנימוקים מיוחדים שיפרט, כי נוסף על כל עונש יחולט רכוש הקשור לעבירה שנמצא בחזקתו, בשליטתו או בחשבונו של הנידון; על חילוט כאמור יחולו הוראות פרקים ג' ו-ה' עד ז' לחוק מאבק בארגוני פשיעה, התשס"ג-2003.³

4. הקמת מאגר מידע (א) השר יפרסם באתר האינטרנט של משרד הרווחה והשירותים החברתיים מידע בענייני כתות פוגעניות אשר יכלול, בין היתר, את הפרטים המפורטים להלן:

(1) שם ראש הכת;

(2) שם אדם המנהל או המארגן פעילות בכת;

(3) מען שבו מתבצעת פעילות הכת.

(ב) בטרם פרסום כאמור בסעיף קטן (א), תימסר לאדם הודעה על הכוונה לפרסם פרטים אשר עשויים להביא לזיהויו, אם ניתן לאתרו בשקידה סבירה בנסיבות העניין, ויתאפשר לו לטעון את טענותיו.

5. הקמת מערך טיפולי . השר יקים מערך אשר יעניק טיפול נפשי לנפגעי כתות ובני משפחותיהם, כפי שיקבע השר.

6. תיקון חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, התשכ"ב-1962⁴, בסעיף 33(א), אחרי פסקה (6) יבוא:
והאפוטרופסות

"(7) לאדם הנמצא תחת השפעה של כת פוגענית כאמור בחוק לטיפול בכתות פוגעניות, התשפ"ג-2023".

ד ב ר י ה ס ב ר

בשנים האחרונות נחשפנו למספר מקרים של כתות פוגעניות בישראל. בחלק מהמקרים החברות בכת היוותה עבור הנפגע ובני משפחתו משבר שורשי עמוק הן בהיבטים חברתיים, הן בהיבטים כלכליים והן בהיבטים נפשיים, אשר חייב מתן סיוע מקיף.

מאפייניה של התופעה, כפי שעולים מאותם מקרים שנחשפו, מצביעים על כך שהמגויסים לכתות עוברים תהליך המרה במטרה להשיג שליטה, נאמנות ומחויבות מוחלטת להנהגת הכת. קשת הפגיעות שעלולות להיגרם כתוצאה מחברות בכת פוגענית היא רחבה, וכוללת פגיעות נפשיות, פגיעות פיזיות, פגיעות מיניות, פגיעות חברתיות ופגיעות כלכליות. לאור זאת, יש צורך בגיבוש מדיניות חקיקתית בנדון.

³ ס"ח התשס"ג, עמ' 502.

⁴ ס"ח התשכ"ב, עמ' 120.

עם השנים גברה ההכרה בצורך בחוק שיתמודד עם תופעה זו. כבר בשנת 1987 פורסמו מסקנות ועדה בין-משרדית, בראשות חברת הכנסת מרים תעסה-גלזר, לבדיקת תופעת הכתות בישראל. את הוועדה מינה שר החינוך דאז זבולון המר ז"ל והיא בדקה, במשך חמש שנים, עשר כתות שפעלו בישראל. מסקנות הוועדה היו כי חלק מהכתות הן פוגעניות ומסוכנות וכי הפעילות העבריינית המבוצעת במסגרת הכתות נוגעת במספר תחומים, ביניהם העלמות מס, פגיעה בחוקי ההגירה, סחר או שימוש בסמים, אגירת נשק ואימונים ללא רישיון, הונאה באיסוף תרומות וכספים ואלימות כלפי המתנגדים בקבוצה וכלפי החברים בה. המלצותיה התמקדו בארבעה תחומים עיקריים: איסוף; ריכוז והפצת מידע; עזרה לאוכלוסיות נפגעות; חינוך וחקיקה.

בשנת 2011 הקים שר הרווחה דאז, יצחק הרצוג, צוות משרדי על מנת לגבש קריטריונים לבחינת תופעת הכתות לצורך קביעת מדיניות בנושא. בדומה לוועדה משנת '87, הגיע הצוות למסקנות לפיהן יש לגבש מדיניות כוללת בנוגע למספר תחומים. בתוך כך, המליץ הצוות על הקמת מאגר מידע בתחום הכתות אשר ירכז את המידע סביב התופעה בארץ; הקמת יחידה לטיפול בנפגעי כתות ובמשפחותיהם וחקיקת חוק נגד פעילות כתות.

בניגוד לתופעות פסולות אחרות הקיימות, השיח הציבורי בישראל, ובכלל זה המערכת הפוליטית, ארגוני המגזר השלישי והתקשורת, מיעט עד כה לעסוק באופן נרחב ועקבי בתופעה, הן בשל הקושי באיתור כתות ובאיתור נפגעים והן בשל חוסר רצונם של נפגעי כתות להתעמת עם מנהיגי הכתות וחבריהן. הצעת החוק נועדה להביא להסדרת החקיקה סביב תחום פרוץ זה של כתות פוגעניות, הגורם לעתים קרובות קושי בהוכחת הקשר בין ראשיהם ומוביליהם של ארגונים מסוג זה לבין ביצוען של עבירות. בתוך כך, הצעת החוק מגדירה מהי כת פוגענית תוך איזון והבחנה בין כתות לגיטימיות שהן בעלות מאפיינים דתיים לבין כתות אשר מאופיינות ביחסי שליטה ומרות ופועלות תוך עבירת עבירות. נוסף על כך, לאור הקושי להוכיח את הקשר בין ראשי הכת לבין העבירות שנעברו במסגרת הכת, מוצע לקבוע כי מילוי תפקידים משמעותיים במסגרת הכת יהווה כשלעצמו עבירה פלילית שדינה 10 שנות מאסר. כמו כן, יוצרת הצעת החוק מנגנון של חילוט רכוש שהושג כתוצאה מפעילות במסגרת כת פוגענית בדומה למנגנון הקיים בחוק המאבק בארגוני פשיעה, התשס"ב-2002.

עוד מוצע כי על משרד הרווחה והשירותים החברתיים להקים מאגר מידע אשר ירכז את המידע סביב פעילות כתות פוגעניות בישראל. בין היתר יכלול מאגר זה מידע על אודות ראשיה ומנהליה של הכת וכן מידע על אודות אזורי הפעילות של הכת. כמו כן, על פי הצעת החוק, יקים שר הרווחה והשירותים החברתיים מערך טיפול לנפגעי הכתות ובני משפחותיהם. המערך יהיה אחראי על גיבוש מדיניות ודרכי המניעה וההתערבות בתחום זה, יצבור מידע וידע בתחום הטיפול בנפגעי כתות וינחה את יחידות השדה באופן שיבטיח מענה אחיד ומקצועי בכל הרמות.

הצעת החוק היא צעד ראשון בגיבוש מדיניות כוללת ובניית הכלים הדרושים לשם התמודדות עם התופעה, על כל מורכבותה.

הצעות חוק זהות הונחו על שולחן הכנסת העשרים וארבע על ידי חברת הכנסת אורלי לוי אבוקסיס (פ/1782/24) ועל ידי חבר הכנסת אלון טל וקבוצת חברי הכנסת (פ/2920/24).

הצעת החוק זהה לפ/2920/24 ולפיכך לא נבדקה מחדש על ידי הלשכה המשפטית של הכנסת.

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
י"ג באדר התשפ"ג (06.03.2023)